

**R. P. D. Thomæ Delbene Marvbiensis, Clerici Regvlaris,
Sacrae Theologiae Professoris ... De Immvnitae, Et
Ivrisdictione Ecclesiastica**

Bene, Thomas del

Lugduni, 1674

XX. An alienatio rei Ecclesiasticæ facta sine iusta causa, valida sit in foro
externo, vel conscientiae?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98676](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98676)

congruo emolumento compensaretur, ne secluso tali emolumento, cum tepiditate oneri Missarum satisficeret, ut constat ex illis verbis: *Ne in Ecclesiis, in quibus onera Missarum in perpetuum imposita sunt, Sacerdotes in eis, et par est, adimplendis eo tepidiores, ac segniores reddantur, quod onera huiusmodi cum nulla, vel parva sint utilitate coniuncta, statuit, atque decrevit, &c.* Ex quibus verbis clarè constat, quod intendit decretum, ut effectuum emolumentum correspondeat quotannis oneri Missarum soluendo: at nullum corresponderet, si census fundaretur super Conuentu, vel horro inserviente Conuentui: ergo, &c.

7 Accedit, quod neque in cortice quoad verba servaretur sic lex in casu nostro, quia dictum decretum præcipit, quod pecuniæ inuestiantur super bonis immobilibus fructiferis, ex quibus quotannis percipiantur fructus debiti, & sic quod inuestiantur super bonis fructiferis actualiter, siquidem cum verba antecedentia declarant subsequentia, l. num. ff. de petit. hæredit. l. qui filiabus, in i. & l. si feruum, §. fin. de legat. 1. & notant Castrenf. conf. 343. n. 2. lib. 2. Surd. decis. 288. num. 30. & 31. Cephal. conf. 159. num. 10. & con. l. 351. num. 38. & Paris. conf. 159. num. 10. lib. 1. ex verbis antecedentibus colligitur, quod intelligit Decretum de bonis immobilibus, ex quibus actualiter recipiantur fructus debiti; nam antecedenter in decreto dicitur: *Præcipere ne in Ecclesiis, in quibus onera Missarum in perpetuum imposita sunt, Sacerdotes in eis, et par est, implendis eo tepidiores, ac segniores reddantur, quod onera huiusmodi cum nulla, vel parva sint utilitate coniuncta, statuit, atque decrevit, ut pecuniæ, &c. ad effectum illorum pretium quamprimum inuestiendi in bonis immobilibus fructiferis, &c.* Intelligit ergo decretum de bonis immobilibus fructiferis, quæ continuò faciant actu correspondere congruum emolumentum oneri Missarum soluendo.

9 Accedit etiam, quod bona immobilia non possunt dici fructifera, nisi sint destinata ad fructificandum, & nisi soleant fructus afferre, quia cum vana sit potentia, quæ non reducitur ad actum, l. h. enim, §. si Prætor, ff. de suspens. tutor. l. multum interest, Cod. si quis alteri, vel bi, & cap. pastoralis, §. quoniam, de rescriptis, sequitur, quod dum bona non reducuntur ad fructificandum, habeantur pro non fructiferis, siquidem esse sine effectu, & non esse, paria sunt, uti notant Surdus decis. 51. num. 21. & 22. consil. 3. num. 8. & consil. 179. num. 49. & Maceratenf. var. resol. lib. 1. resol. 61. num. 24. Quapropter paria sunt etiam, non fructificare quoad effectum, & non esse fructifera.

13 Cum ergo Conuentus, vel Monasteria Regularium non sint destinata ad fructificandum mediante locatione, sed inserviant ipsis pro habitatione, non possunt dici solita fructificare, præsertim quia non possint bona immobilia dici solita fructificare, nisi pluries fructum afferant, argum. ex §. Pavonum, Inst. de rer. divis. & d. lege 1. §. igitur, ff. de verbor. signific. & l. solet, ff. de feriis. Vnde licet Capuccini & Fratres Minores non possint iuxta ipsorum regulas possidere bona stabilia fructifera, seu proventus annuos, possunt tamen possidere Conuentus, & hortos pro ipsorum usu, sicuti de utroque declaravit Pontifex in Clement. Exiui, §. licet erò, de verbor. significat.

16 Caterum adverte hic, quod casu, quo bona immobilia, quæ Missarum onus perpetuum annexum habent, autoritate Apostolica alienentur, totum pretium sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda, in alia bona immobilia fructifera cum eisdem oneris repetitione, atque annexione connecti debet: facta Congregatio in decretis de celebrat. Missarum, & DD. quos citat, & sequitur Ganantus in Man. Episc. verb. Alienatio, num. 36. & Lexana verb. Missa.

DUBITATIO XIX.

An servandæ sint iuris solemnitates in Ecclesiæ rei immobilis, vel mobilis pretiosæ concessione per precarium, vel ad beneplacitum?

SUMMARY.

- 1 In concessione per precarium, vel ad beneplacitum Ecclesiæ rei immobilis, vel mobilis pretiosæ, servandæ sunt iuris solemnitates.
- 2 Per huiusmodi concessionem ius in rem in alterum, & sic est vera alienatio.
- 3 Limita nisi concederetur solus usus, seu sola commoditas ad breve tempus.
- 4 Lampades, Calices, & similia mobilia pretiosæ Ecclesiæ, commodari possunt sine incurfione censurarum.

Respondetur affirmatiuè, quia per huiusmodi concessionem verè transfertur ius in rem in alterum, & sic est vera alienatio. Sic communiter Doctores, quos citat, & sequitur Riccius de i. 68. & 74. Excipe, nisi dictæ rei concedatur solus usus, seu sola commoditas ad breve tempus, ita ut nullum transferatur dominium, neque vtile, neque directum, quia tunc non est alienatio, neque ob id Ecclesiæ graue patitur damnum. Et confirmatur, quia alioquin non possent sine incurfione censuræ, & aliarum penarum Extravag. Ambitiosæ, commodari lampades, calices, & similia mobilia pretiosæ Ecclesiæ, quod dicere est absurdum, & contra usum, & praxim etiam piæ vitæ virorum. Sic iidem Doctores apud Riccium loco supra citato.

DUBITATIO XX.

An alienatio rei Ecclesiasticæ facta sine iusta causa, valida sit in foro externo, vel conscientie?

SUMMARY.

- 1 Alienatio rei Ecclesiasticæ facta sine iusta causa invalida est, tam in foro externo, quam conscientie, contra nonnullos sentientes in dicto casu validam esse alienationem, sed Ecclesiæ competere restitutionem in integrum.
- 2 Beneficium restitutionis in integrum, est remedium extracordinarium, quod non datur ei, cui competit remedium ordinarium.
- 3 Ecclesiæ potest duplici capite petere restitutionem rei alienatæ, primo si sine legitima, & iusta causa. Secundo si cum enormi læsione alienaverit, etiam servatis iuris solemnitatibus.
- 4 Præsumptio causæ non infert causam, & sic non infert in alienatione valorem.
- 5 Contrahentes præsumuntur habuisse iustam causam contrahendi.
- 6 Creditores Ecclesiæ, quibus est satisfactum cum retrahitu honorum immobilium, vel mobilium alienationum, obligati sunt probare creditum ipsorum verum fuisse in Ecclesiæ utilitatem.

Respondetur invalidam esse tam in foro externo, quam conscientie. Sic patet ex dictis dubiis. 1. num. 3. & seqq. & probatur cap. sine exceptione 112. q. 2. ubi

vbi declaratur nulla alienatio, quæ in utilitatem Ecclesie non vergit, ex cap. 1. de rebus Ecclesie non alien. in 6. vbi etiam declaratur nulla alienatio, si careat legitima causa, & ex Extrauag. *Ambrosiana*, eodem tit. ex qua idem colligitur. Sic enim docent Abb. in cap. 1. de in integr. restit. num. 17. in cap. tua, de his, quæ sunt à Prelato, num. 8. & in cap. nulli, de rebus Ecclesie non alien. num. 7. Couar. lib. 2. var. cap. 17. numero 2. Mol. de iust. tract. 2. disp. 368. Suar. 4. tom. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 27. num. 20. & 21. Bordon. resol. 27. num. 21. & segg. Lezana part. 2. cap. 19. num. 62. & alij passim contra glossam in sum. 12. q. 2. & in cit. cap. sine exceptione, res. profuturum, & quosdam alios, qui sentiunt, quod valida sit alienatio in dicto casu: sed quod tamen Ecclesie competat restitutio in integrum. Vide etiam Dianam tom. 1. tract. 8. resol. 77. & Thesaurum in praxi, part. 1. cap. 35.

Obiicies fundamentum istorum, Ecclesie datur restitutio in integrum, iuxta textum in cit. cap. 1. de restit. in integrum. Ergo signum est, quod alienatio sit valida. Consequentia probatur, quia si alienatio non esset valida, non indigeret Ecclesia beneficio restitutionis in integrum, quandoquidem tale beneficium restitutionis in integrum est remedium extraordinarium, quod non datur ei, cui competit remedium ordinarium, l. in causa, ff. de minorib. At si alienatio facta sine iusta causa esset inualida, competeret Ecclesie remedium ordinarium nullitatis, vnde cessaret remedium extraordinarium, ipsum scilicet beneficium restitutionis in integrum. Ergo dicendum est, quod alienatio dicta non sit inualida.

3 Respondetur, quod Ecclesia possit ex duplici capite sibi petere restitutionem rei alienatæ. Primò, si sine legitima, seu iusta causa alienauit, & tunc non petit restitutionem quasi valida fuerit alienatio, sed petit restitutionem rei, cuius dominium in alium transferre non potuit. Secundò, potest petere restitutionem rei alienatæ, quia esto fuerit alienata ex iusta causa, & etiam cum debita solemnitate, tamen fuit in pretio enormiter læsa, ratione cuius enormis læsionis potest petere restitutionem in integrum, iuxta textum in cap. ad nostram, de rebus Ecclesie non alienandis.

Obiicies secundò, saltem alienatio est valida in casu quo Ecclesia iudicauit legitimam, seu iustam alienandi causam adfuisse, quia tunc saltem in foro externo causa adfuit legitima alienandi, & præterea censendum non est Ecclesiam velle, alienationem bona fide factam, irritam & nullam esse. Sic probabiliter Glossa in cit. cap. ad nostram, verb. Enorme. Felin. in cap. quæ in Ecclesiis, de constitution. Couar. 2. var. cap. 17. num. 1. Mol. disp. 468. concl. 6. Vasq. in opusc. de redditib. cap. 2. §. 1. num. 30. & Bonacina q. 8. punct. 4. num. 9. qui subdunt, adesse in alienatione legitimam causam, si in ea seruata fuerit forma à iure præscripta, quamvis Ecclesia admittatur ad probandam illegitimitatem, si se viderit deceptam.

Respondetur, nego antecedens, quia textus supra adducti alienationem sine causa factam irritant absolute, & ex alio capite præsumptio causæ non infert causam, & sic non infert in alienatione valorem: tum quia rarò, vel nunquam posset declarari nulla, & irrita alienatio, quandoquidem contrahentes præsumi debent iudicasse habere iustam causam contrahendi. Sic ex probabiliori docent Nauar. Comment. de alienat. rerum Ecclesie, num. 9. & alij contra Glossam, Felinum, Couartuiam, Molinam, & ceteros in locis supra cit. 6 Vbi bene tamen aduertunt, quod si alienatio bonorum immobilium, vel mobilium pretiorum facta sit pro satisfaciendo debito creditoribus Ecclesie, obligati sunt creditores probare pecuniam mutuam veram esse in utilitatem Ecclesie, alioquin alienatio

nulla erit. Ratio est, quia alienatio horum bonorum facta sine iusta causa non tenet, sed quando pecunia mutuata versa non est in utilitatem Ecclesie, Ecclesia non tenetur illam soluere, *Authent. hoc ius porrectum, Cod. de sacros. Ecclesie & cap. 2. §. hoc ius porrectum* 10. quæst. 2. Ergo non adest iusta causa alienandi, dum non probauerint creditores obligatam sibi esse Ecclesiam ad debitum soluendum. Vide quæ dicebantur supra dub. 9.

Cæterum corollaria, quæ ex dictis in presenti dubit. colligi possent, vide in dubit. sequenti, circa finem.

DUBITATIO XXI.

An saltem alienatio rei Ecclesiastica facta cum iusta causa, sine debita iuris solemnitate, valida sit in foro externo, vel conscientie?

SECTIO I.

Dubitationis Resolutio.

SUMMARIVM.

- 1 In sententia aliquorum Doctorum valida est alienatio rei Ecclesiastica facta cum iusta causa, sed non seruatis iuris solemnitatibus, saltem in foro conscientie, si adfuerit cum iusta causa liber consensus contrahentium.
- 2 Tota ratio statuendi has solemnitates in alienatione rei Ecclesiastica, est ne Ecclesia præiudicium inferatur, ergo si non inferatur, cessat prohibitionis ratio.
- 3 Contrahens cum Ecclesia sine debita solemnitate, non potest pro arbitratu suo stare contractui, vel ab illo recedere, sed necessario stare illi debet, donec ab Ecclesia non repellitur.
- 4 In foro conscientie sufficit contractum tenere secundum limites iuris naturalis, seu gentium.
- 5 In sententia aliorum probabiliter existimatur dicta alienatio claudicare, in fauorem Ecclesie scilicet valere, si sit in eiusdem utilitatem, secus e contra.
- 6 In sententia cæterorum est inualida dicta alienatio, tam in foro externo, quam in foro conscientie, licet sit in utilitatem Ecclesie.
- 7 Finis prohibitionis dictæ alienationis non est Ecclesie læsio, & fraus, quæ in hoc, vel illo particulari casu ommissis solemnitatibus contingere potest, sed est læsio, & fraus, quæ communiter, & vltimum ex illarum omissione ei provenire potest.
- 8 Actus sine forma substantiali non valet.
- 9 Probata solemnitarum omissione contractus in foro externo, quamvis in utilitatem Ecclesie factus fuerit, irritus declaratur.
- 10 Forum conscientie conuenit cum foro externo, cum externum falsæ præsumptioni non innuitur.
- 11 Ecclesia datur optio an velit stare contractui celebrato, necne: debet tamen supplere defectus, qui intercesserunt.
- 12 Ecclesia nolens stare contractui, potest non solum ipsa, sed Capitulum, & Prelatus illius rem a se male alienatam repetere.
- 13 Turpe est factum proprium impugnare, secus est quando sit ob causam necessariam, prore est anima salus, & Ecclesia, seu reipublica utilitas.
- 14 Quod fauore alicuius introductum est, non debet in eius detrimentum retorqueri, si non desit solemnitas, seu forma substantialis.

Respondetur